

Försäkringskassan får allvarlig kritik för att bl.a. ha dröjt närmare nio månader med att lämna över ett överklagande till förvaltningsrätten

Beslutet i korthet: Ett överklagande av Försäkringskassans beslut hade felaktigt skickats till förvaltningsrätten. Den 30 juni 2017 kom en kopia av överklagandet in till en handläggande enhet hos Försäkringskassan. Överklagandet lämnades därefter inte över till förvaltningsrätten förrän den 22 mars 2018 och då utan att någon rättidsprövning hade gjorts. I beslutet uttalar JO att ett sådant dröjsmål självfallet är helt oacceptabelt, oavsett anledningen till att det har uppkommit. I det här fallet anges orsaken ha varit bristande kunskap hos tjänstemannen som tog emot överklagandet. JO anser att kunskaperna om var och hur ett överklagande hanteras är så grundläggande att de bör finnas hos såväl handläggare som specialister även utanför omprövningsenheten. I beslutet uttalas vidare att rättidsprövningen är en uppgift utslutande för beslutsmyndigheten. Det är således inte något som myndigheten kan välja att låta bli att göra.

Anmälan

I en anmälan till JO den 27 mars 2018 anförde AA bl.a. följande: Den 27 juni 2017 överklagade han Försäkringskassans beslut. Nio månader senare hade myndigheten fortfarande inte gjort någon rättidsprövning. Försäkringskassan har dessutom skickat flera inkassokrav i ärendet trots att det inte är avgjort i domstol.

Utredning

JO begärde att Försäkringskassan skulle yttra sig över det som AA anförde i sin anmälan. I sitt remissvar anförde Försäkringskassan följande:

Utredning

Försäkringskassan beslutade den 4 juni 2014 att AA skulle betala tillbaka tidigare utbetalat barnbidrag och föräldrapenning med vissa belopp. Den 31 juli 2014 beslutade Försäkringskassan att inte ändra beslutet och den 11 augusti 2014 skickade Försäkringskassan ett inkassokrav till AA med anledning av beslutet.

Den 15 juni 2015 avslog förvaltningsrätten AA:s överklagande av Försäkringskassans beslut om återkrav av barnbidrag och föräldrapenning. Varken kammarrätten eller Högsta förvaltningsdomstolen meddelade därefter prövningstillstånd, (Högsta förvaltningsdomstolen den 17 januari 2017).

Försäkringskassan beslutade den 5 september 2016 att AA:s sjukpenninggrundande inkomst av anställning skulle vara ett visst belopp från och med den 1 juli 2016. Den 7 oktober 2016 fattade Försäkringskassan ytterligare ett beslut om AA:s sjukpenninggrundande inkomst från och med den 25 januari 2016.

Försäkringskassan betalade den 22 november 2016 ut föräldrapenning till AA för den 22-31 oktober 2016.

Med anledning av AA:s begäran om omprövning beslutade Försäkringskassan den 27 april 2017 i ett omprövningsbeslut att inte ändra beslutet om sjukpenninggrundande inkomst av den 5 september 2016. Försäkringskassan beslutade samtidigt i två ändringsbeslut att ändra dels beslutet den 5 september 2016, dels beslutet den 7 oktober 2016 på så sätt att AA inte hade rätt till någon sjukpenninggrundande inkomst från och med den 25 januari 2016. Av beslutsbrevet framgick att ett överklagande av beslutet skulle skickas till Försäkringskassans omprövningsenhet i Göteborg och att det är Försäkringskassan som skickar överklagandet till förvaltningsrätten.

Försäkringskassan skickade den 16 juni 2017 ett nytt inkassokrav i fråga om återkravsbeslutet den 4 juni 2014, detta med anledning av Högsta förvaltningsdomstolens beslut att inte meddela prövningstillstånd.

Den 30 juni 2017 kom en kopia in av ett överklagande av Försäkringskassans beslut den 27 april 2017 till Försäkringskassan i Växjö från Förvaltningsrätten i Växjö. En specialist (i Växjö) scannade den 3 juli 2017 in kopian i anslutning till grundärendet.

Den 10 juli 2017 ansökte Försäkringskassan om ett betalningsföreläggande hos Kronofogdemyndigheten med anledning av återkravsbeslutet den 4 juni 2014. AA bestred den 27 juli 2017 och Försäkringskassan begärde den 17 augusti 2017 att ärendet skulle överlämnas till Kalmar tingsrätt.

Försäkringskassan beslutade den 6 oktober 2017 att AA skulle betala tillbaka visst belopp som han fått för mycket i föräldrapenning den 22 november 2016.

Den 22 februari 2018 skickade Försäkringskassan ett inkassokrav till AA med anledning av beslutet den 6 oktober 2017.

Den 8 mars 2018 svarade Försäkringskassan på e-post från AA om inkassokravet daterat den 22 februari 2018.

Den 22 mars 2018 ringde en person från Förvaltningsrätten i Växjö med anledning av det överklagande som kom in den 30 juni 2017. En handläggare (omprövare) registrerade överklagandet i ärendehanteringssystemet och sände det till förvaltningsrätten samma dag. Handläggaren gjorde ingen rättidsprövning eftersom överklagandet hade legat så länge hos Försäkringskassan och efterfrågades av förvaltningsrätten och uppfattades som bråttom.

Försäkringskassans slutsatser

Överklagandet

När kopian av överklagandet kom in till Försäkringskassan den 30 juni 2017 borde den ha skickats till omprövningsenheten i stället för att scannas in i anslutning till grundärendet (alternativt borde specialisten eller någon annan i Växjö stämt av med omprövningsenheten om den också hade fått kopian). Att kopian av överklagandet inte skickades vidare till omprövningsenheten beror på att specialisten i fråga inte hade kunskap om att den rutinen gällde. Specialisterna har nu informerats om gällande rutin samt om såväl beskrivningen av handläggningen i Försäkringskassans vägledning om omprövning, ändring och överklagande av Försäkringskassans beslut, som den särskilda användarhandledningen för omprövning och överklagande i Försäkringskassans ärendehanteringssystem. Information går även ut till övriga specialister inom området.

Att Försäkringskassan inte förrän i mars 2018 vidtog någon handläggningsåtgärd med anledning av överklagandet är oacceptabelt. Försäkringskassan beklagar djupt den bristande handläggningen.

Försäkringskassans inkassokrav och brevet den 8 mars 2018

Det överklagande som Försäkringskassan inte har hanterat på rätt sätt avser alltså Försäkringskassans beslut den 27 april 2017 om sjukpenninggrundande inkomst. Indirekt har det beslutet föranlett Försäkringskassans beslut den 6 oktober 2017 om återbetalning av föräldrapenning. Av 112 kap. 5 § socialförsäkringsbalken följer att Försäkringskassans återbetalningsbeslut gäller omedelbart. Eftersom fordran inte betalades i tid har Försäkringskassan därför skickat en påminnelse och ett inkassokrav till AA med anledning av det beslutet. Försäkringskassan har dock inte skickat ett andra inkassokrav till AA med anledning av det beslutet och inte heller beslutat om återbetalning av något annat än föräldrapenning efter besluten i april 2017 om sjukpenninggrundande inkomst.

I brevet den 8 mars 2018 till AA angavs felaktigt att Försäkringskassan inväntar dom från förvaltningsrätten i fråga om återkravet av barnbidrag och föräldrapenning. Som framgår av utredningen begärde Försäkringskassan i augusti 2017 att ärendet skulle överlämnas från Kronofogdemyndigheten till Kalmar tingsrätt. Enligt Försäkringskassans uppfattning är det där ärendet befann sig den 8 mars och alltjämt. Försäkringskassan beklagar att brevet innehåller den felaktiga uppgiften.

AA kommenterade remissvaret.

Bedömning

Överklagandet

Vid tidpunkten för Försäkringskassans hantering av det aktuella överklagandet gällde bestämmelserna i 23 – 25 och 28 §§ förvaltningslagen (1986:223).

Motsvarande bestämmelser finns idag i 43 – 46 §§ förvaltningslagen (2017:900), som den 1 juli 2018 ersatte 1986 års lag.

Av 23 – 25 §§ förvaltningslagen (1986:223) följer bl.a. att ett överklagande ska lämnas in till den myndighet som har meddelat beslutet som överklagas. Denna myndighet ska sedan pröva om överklagandet har kommit in i rätt tid. Om så är fallet ska överklagandet och övriga handlingar överlämnas till behörig domstol. Frågan inom vilken tid beslutsmyndigheten ska överlämna överklagandet till högre instans är inte reglerad i någon författning. Det ligger dock i sakens natur att överlämnandet ska ske utan dröjsmål. JO har vid upprepade tillfällen uttalat att tidsrymden för rättidsprövning och prövning enligt 113 kap. 3 § socialförsäkringsbalken, till dess att överklagandet överlämnas till domstol, inte bör överstiga en vecka (se bl.a. JO 1993/94 s. 347 f.).

Jag vill i detta sammanhang framhålla att den försäkrade har rätt att inom skälig tid få sin sak prövad av domstol (se artikel 6.1 i europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna).

Dröjsmål hos Försäkringskassan med att överlämna ett överklagande till högre instans försenar den försäkrades rätt till domstolsprövning.

Av utredningen framgår att AA felaktigt hade lämnat in sitt överklagande av beslutet den 27 april 2017 till förvaltningsrätten. Den 30 juni 2017 lämnade domstolen in en kopia av överklagandet till en handläggande enhet hos

Försäkringskassan. Överklagandet lämnades därefter inte över till förvaltningsrätten förrän det efterfrågades av domstolen den 22 mars 2018. Det dröjde således nästan nio månader innan överlämnandet gjordes. Ett sådant dröjsmål är självfallet helt oacceptabelt, oavsett anledningen till att det uppkommit. I AA:s ärende anges orsaken ha varit att den tjänsteman som tog emot överklagandet inte hade kunskap om myndighetens rutiner på området. Jag finner det anmärkningsvärt. Kunskaperna om var och hur ett överklagande av myndighetens beslut hanteras är så grundläggande att de bör finnas hos såväl handläggare som specialister även utanför omprövningsenheterna.

Av utredningen framgår även att Försäkringskassan inte gjorde någon rättidsprövning inför överlämnandet eftersom det dröjt och ”uppfattades som bråttom”. Bestämmelsen i 24 § förvaltningslagen (1986:223) innebär att rättidsprövningen är en uppgift uteslutande för beslutsmyndigheten. Det är alltså inte något som myndigheten kan välja att låta bli att göra. Försäkringskassan förtjänar allvarlig kritik för det som har kommit fram om hanteringen av AA:s överklagande

Skrivelsen den 8 mars 2018

Av 112 kap. 5 § socialförsäkringsbalken framgår att Försäkringskassans beslut om återkrav gäller omedelbart. I ett brev till AA den 8 mars 2018 har Försäkringskassan påstått motsatsen, dvs. att myndigheten inte kan verkställa återkravet förrän domstolen avgjort ärendet. Det är beklagligt att Försäkringskassan har lämnat fel information om vad som gäller för verkställighet av myndighetens beslut. Försäkringskassan ska kritiseras även för detta.

Ärendet avslutas.